

LW 205

МЕЖДУНАРОДНО ПУБЛИЧНО ПРАВО

Приета: прот. № 42 от 12.03.1998г; изм.прот. № 20 от 01.07.2003г; изм.прот. № 11 от 17.09.2011 г.; изм. прот. № 15 от 24.06.2016 г.

Лектор: проф.д-р Александър Драгиев

АНОТАЦИЯ

Учебната дисциплина Международно публично право запознава студентите с правното регулиране на публичните международни отношения. Преподаването по нея е разделено на няколко модула: I. Въведение в международното право; II. Източниците на МПП; III. Субектите в МПП; IV. Основи на дипломатическото и консулско право; V. Действие на МПП спряма лицата; VI. Действие на МПП спрямо териториите; VII. Мирно решаване на международните спорове; VIII. Международното право и въоръжените конфликти. Представени са най-новите идеи в развитието на международноправната теория и практика. Особено внимание е отделено на уредбата на редица области (режим на гражданството, на чужденците и бежанците, на държавните граници, въздухоплаването и т.н.) във вътрешния правен ред на Република България и тяхното съответствие на международните стандарти.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Основна цел на учебната дисциплина е да даде на студентите представа за същността, отраслите и институтите на международното право, която впоследствие да бъде задълбочена при изучаването на другите международноправни дисциплини. По-конкретно студентите трябва: да познават източниците и основните принципи на МПП, взаимодействието на международното и вътрешното право и различията в международната правосубектност; да разграничават режимите на физическите лица, намиращи се извън територията на националната ни държава и да ползват основния инструментариум за международна закрила правата на човека; да разбират спецификата на правните режими на различните територии. да оценяват ролята и приложимостта на международноправните средства за мирно разрешаване на споровете, действията за гарантиране на международната система за колективна сигурност и уредбата на въоръжените конфликти и закрилата на техните жертви.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината предполага ползването и разбирането на същността на множество нормативни актове с международен и вътрешен характер, затова е необходимо студентите да са преминали курса по Обща теория на правото, а с оглед на необходимостта от познания в сферата на международните отношения - курса по Теория на международните отношения.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Право	Задължителна	6	60	30	90	55			55	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Раздел I. Въведение в международното право

Тема 1. Понятие за МПП.

Възникване и историческо развитие на МПП. Международно право и международни отношения. Международно право и външна политика. Международно право и международно частно право. Науката за МПП и нейното съвременно състояние.

Раздел II. Източниците на МПП.

Тема 2. Главни източници на МПП. Система на МПП – общо международно право (универсални норми) и регионално международно право (локални норми). Спомагателни средства за прилагане на правните норми в МПП.

Тема 3. Понятие за международен договор.

Понятие. Структура. Видове. Наименования. Сключване на международния договор. Способи за обвързване с международния договор. Резерви и декларации. Влизане в сила на международния договор. Временно прилагане и прилагане на договорите. Действие във времето и пространството. Тълкуване. Международните договори и третите страни. Поправки и изменения на договорите. Недействителност на международните договори – видове и правни последици. Прекратяване на договорите и спиране на тяхното действие. Депозиране. Регистрация и публикуване.

Международен обичай. Основни елементи. Съвременно състояние. Взаимодействие с международния договор.

Тема 4. Исторически преглед и разграничение на кодификация и прогресивно развитие на международното право. Комисия по международно право на ООН. Резултати от нейната дейност. Други центрове за кодификация.

Основни принципи на международното право. Значение на актовете, в които те са провъзгласени.

Тема 5. Взаимоотношения на международното и вътрешното право. Основни теории. Начини на инкорпориране на международноправните норми във вътрешния правен ред.

Анализ на чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България. Съответствие на международните договори с Конституцията на Република България.

Раздел III. Субектите в МПП

Тема 6. Понятие за субект в МПП. Видове субекти на МПП. Основни способи за възникване и изчезване на държавата. Особени /нетрадиционни/ форми на правосубектност. Историческо развитие и актуално състояние.

Тема 7. Възникване на международните организации. Видове международни организации. Основни функции на международните организации.

Общество на народите – възникване и резултати от дейността му.

Организация на Обединените нации. Възникване, цели, членство.

Главни органи на ООН. Правна сила на актовете на Общото събрание и Съвета за сигурност.

Специализирани организации от системата на ООН – общ преглед.

Основни регионални международни организации.

Тема 8. Признаването в МПП. Форми на признаване. Правни последици. Видове признаване според субекта.

Правоприемството в МПП. Понятие. Видове правоприемство.

Международноправна отговорност – основания, видове и форми на реализация.

Отговорност за дейности, незабранени от международното право.

Раздел IV. Основи на дипломатическото и консулското право

Тема 9. Дипломатическо право. Държавни органи за външни отношения. Установяване и прекратяване на дипломатическите отношения.

Дипломатическо представителство. Персонал на дипломатическото представителство.

Дипломатически корпус. Дипломатически привилегии и имунитети.

Тема 10. Консулско право. Установяване и прекратяване на консулските отношения.

Персонал на консулското представителство. Консулски корпуси. Консулски привилегии и имунитети.

Раздел V. Действие на МПП спрямо лицата.

Тема 11. Съставни части на населението според МПП. Гражданство. Основни способы за придобиване и изгубване. Двойно гражданство (бипатризм). Без гражданство (апатризм).

Българското гражданство и съвременната му уредба.

Тема 12. Правно положение на чужденците. Основни режими, прилагани спрямо тях. Анализ на условията за влизане, пребиваване и допускане до работа според Закона за чужденците в Република България.

Право на убежище и правно положение на бежанците. Основни нормативни актове. Най-важни положения в Закона за убежището и бежанците в Република България.

Екстрадиране и експулсиране. Условия за допускане на екстрадиция. Преглед на договорната практика на Република България, свързана с екстрадицията. Анализ на Закона за екстрадицията.

Тема 13. Преглед на основните международни актове и системи за закрила правата на човека. Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи и нейното значение в съвременни условия.

Раздел VI. Действие на МПП спрямо териториите

Тема 14. Видове територии според МПП. Правна природа, съставни части и способы за промяна на държавната територия.

Държавни граници. Видове. Основни способы за определянето им.

Правен режим на българските държавни граници.

Международноправен режим на Антарктика. Демилитаризиране, неутрализиране и безядрени зони.

Тема 15. Видове реки според МПП. Обща характеристика на правния режим на международните реки. Погранични реки.

Историческо развитие и актуално състояние на режима на река Дунав. Основни функции на Дунавската комисия. Речни администрации по река Дунав.

Тема 16. Понятие и функции на международното марско право. Основни договори в международното морско право. Значение на Конвенцията на Обединените нации по морско право.

Вътрешни води. Териториално море и прилежаща зона.

Проливи, използвани за международно корабоплаване. Правен режим на проливите Босфор и Дарданели. Най-важни международни канали.

Архипелажни води и особености на корабоплаването в тях. Острови. Закрити и полузакрити морета.

Изключителна икономическа зона – причини за създаване и основни характеристики. Континентален шелф.

Открито море. Свободи на откритото море. Забранени от международното право дейности в открито море. Права на държавите без излаз на море.

Характеристика и принципи на регулиране на дейностите в «международния район», отвъд пределите на националната юрисдикция.

Тема 17. Основни актове на международното право, регламентиращи правния режим на въздушното пространство и международното въздухоплаване. Основни принципи на международното въздушно право.

Свободи на въздуха /регулиране на търговската дейност на чуждестранните авиационни предприятия/. Съвременен състояние. Анализ на правната уредба за гражданското въздухоплаване на Република България.

Тема 18. Понятие за делимитация на въздушното и космическото пространство. Основни теории. Значение на делимитацията за международното право.

Най-важни договори в космическото право. Международноправен режим на космическото пространство, небесните тела и космонавтите.

Тема 19. Възникване на международното право на околната среда.. Източници и принципи. Видове защитени обекти.

Правен режим и опазване на морската среда.

Раздел VII. Мирно решаване на международните спорове.

Тема 20. Обща характеристика и разграничение на мирните средства за решаване на международните спорове. Уредба в Устава на ООН и в актовете на други организации.

Тема 21. Възникване, развитие и съвременен състояние на международния арбитраж. Роля и компетентност на Постоянния международен арбитражен съд в Хага.

Тема 22. Международно правосъдие. Характеристика и компетентност на най-значимите международни съдилища в съвременни условия.

Международният съд на ООН. Състав. Основни актове. Процедури.

Международен трибунал по морско право.

Европейски съд по правата на човека. Възникване, обща характеристика и изводи от досегашната му дейност.

Раздел VIII. Международното право и въоръжените конфликти.

Тема 23. Войната и международното право. Основни актове, регламентиращи воденето на войната. Правни последици от обявяване на войната. Театър на военните действия и участници в тях. Неутралитет. Спиране на военните действия. Примирие. Прелиминарен мирен договор. Мирен договор. Правни последици от прекратяването на войната за държавите-участнички.

Тема 25. Възникване и основни етапи от развитието на международното хуманитарно право. Постигания на Първата и Втората Хагски мирни конференции (1899 – 1907). Приносът на Женевските конвенции от 1949 г. и допълнителните протоколи към тях от 1977 г. за подобряване и разширяване на закрилата на жертвите на въоръжените конфликти.

КУРСОВА РАБОТА

Не се предвижда изготвяне на курсова работа, тъй като студентите в трети семестър са все още в началото на подготовката си все още не са придобили необходимите познания и умения за самостоятелна научно-изследователска работа.

МЕТОДИ НА ОЦЕНЯВАНЕ

Работата на всеки студент през семестъра се оценява с текуща оценка, която се получава като средно аритметично от оценката на два колоквиума, проведени под формата на тест.

Семестриалният изпит се провежда чрез устно събеседване, като при формиране на крайната оценка се взема под внимание текущата оценка.

Освобождаване от семестриален изпит се допуска при наличие на отлична текуща оценка.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Орлин Борисов. Международно публично право 2008.
2. Иван Владимиров. Международно публично право 2009.
3. Александър Драгиев. Международно правораздаване (международен арбитраж и Международен съд на ООН). Второ издание. Изд. Сиби. С. 2006.
4. Орлин Борисов, Ирена Илиева, Александър Драгиев. Универсални международни органи. С. 2009.
5. Орлин Борисов. Дипломатическо и консулско право. С. 2011.
6. Александър Драгиев. Международна отговорност за вредни последици, възникващи от действия, незабранени от международното право. Годишник на БСУ, т. XVII, 2007.
7. Александър Драгиев. Действителност на резервите към международните договори. Годишник на БСУ, т. XIX, 2008.
8. Александър Драгиев. Правомерност на употребата на сила според практиката на Международния съд на ООН. Годишник на БСУ, т. XXI, 2009.

LW 205

МЕЖДУНАРОДНО ПУБЛИЧНО ПРАВО

Специалност   Право

Лектор: Проф.д-р Александър Драгиев

1. Понятие и същност на международното публично право (МПП).
2. Възникване и историческо развитие на МПП.
3. Понятие за източници на МПП. Видове източници. Международноправният обичай като източник на МПП. Кодификация и прогресивно развитие на МПП.
4. Съотношение между вътрешното и международното право.
5. Понятие за субект на МПП. Видове субекти. Индивидът като субект на МПП.
6. Признаване в МПП. Видове и форми на признаването.
7. Възникване и изчезване на държавата като субект на МПП.
8. Правоприемство в МПП. Видове правоприемство.
9. Отговорност в МПП. Понятие, основание, видове и форми.
10. Отговорност за вреди от дейности, незабранени от международното право.
11. Международноправна отговорност на индивида.
12. Населението в МПП. Основни категории население. Гражданство, двойно гражданство, безгражданство. Правен режим на българското гражданство.
13. Правен режим на чужденците в МПП и според българското действащо право. Право на убежище. Екстрадиция и експулсиране.
14. Територията в МПП. Видове територии. Държавната територия – понятие и съставни части. Начини на придобиване и изгубване на държавна територия.
15. Международноправен режим на Арктика и Антарктика.
16. Държавни граници в МПП. Пограничен режим в МПП и според българското действащо право.
17. Международни реки. Правен режим на р. Дунав.
18. Международни договори. Понятие, структура, наименование и видове международни договори.
19. Сключване на международния договор.
20. Влизане в сила на международния договор. Ратификация и конфирмация. Временно и частично прилагане на договора.
21. Присъединяване към международен договор. Резерви и тълкувателни декларации.
22. Действие на международния договор във времето, пространството и по отношение на страните му. Международният договор и третите страни. Прилагане на договори с един и същ предмет.
23. Прекратяване действието на международния договор. Спиране действието на договора.

24. Недействителност на международния договор.
25. Депозиране и регистрация на международния договор. Изпълнение на договора. Тълкуване на договора.
26. Международноправна закрила на правата на човека. Основни права и свободи на човека. Универсални и регионални договори за защита на правата на човека.
27. Международно морско право. Вътрешни морски води. Териториално море. Прилежаща зона.
28. Открито море. Правен режим на откритото море.
29. Изключителна икономическа зона.
30. Континентален шелф. Правен режим на морското дъно отвъд пределите на националната юрисдикция.
31. Международни проливи и канали. Правен режим на Черноморските проливи.
32. Води на държавите архипелази – правен режим. Затворени и полузатворени морета. Държави в неблагоприятно географско положение.
33. Международно въздушно право.
34. Международно космическо право.
35. Дипломатическо право. Държавни органи за външни отношения. Установяване и прекратяване на дипломатическите отношения.
36. Дипломатическо представителство. Персонал на дипломатическото представителство. Дипломатически корпус.
37. Дипломатически привилегии и имунитети.
38. Консулско право. Установяване и прекратяване на консулските отношения.
39. Персонал на консулското представителство. Консулски корпуси. Консулски привилегии и имунитети.
40. Международни организации – история, правна същност, видове.
41. Функции, компетентност и органи на международните организации.
42. Организация на обединените нации. Възникване, цели и принципи на ООН.
43. Членство в ООН. Първоначални и присъединили се членове. Изключване и временно прекратяване на правата и привилегиите на член на ООН.
44. Главни органи на ООН.
45. Общо събрание на ООН.
46. Съвет за сигурност на ООН. Принцип на единодушието на постоянните членове на Съвета за сигурност. Съотношение на компетенциите на Общото събрание и Съвета за сигурност.
47. Специализирани организации от системата на ООН.
48. Основни регионални международни организации.
49. Понятие за международен спор. Правни и политически спорове. Видове международни спорове. Принцип за решаване на международните спорове с мирни средства.
50. Мирни средства за решаване на международните спорове. Видове мирни средства.
51. Международен арбитраж – понятие и историческо развитие.
52. Обща характеристика на арбитражното производство.
53. Международно правосъдие – понятие, история, съпоставка с арбитража, характеристика на съществуващите в МПП съдебни органи.
54. Международният съд на ООН. Състав, компетентност, актове.
55. Войната и международното право. Първа и Втора Хагски мирни конференции.
56. Правни последици от обявяването на войната. Театър на военните действия и участници в тях. Неутралитет. Постоянно неутрални държави.
57. Правила на сухоземната, морската и въздушната война. Военна окупация.

58. Режим на военнопленниците, болните и ранените. Правно положение на мирното население. Женевски конвенции за защита на жертвите на войната от 1949 г. и допълнителните протоколи към тях от 1977 г.

59. Спиране на военните действия. Примирие. Мирен договор.

60. Прекратяване състоянието на война и правните последици от това за воюващите държави.

ЛИТЕРАТУРА

1. Орлин Борисов. Международно публично право 2008.
2. Иван Владимиров. Международно публично право 2009.
3. Александър Драгиев. Международно правораздаване (международен арбитраж и Международен съд на ООН). Второ издание. Изд. Сиби. С. 2006.
4. Орлин Борисов, Ирена Илиева, Александър Драгиев. Универсални международни органи. С. 2009.
5. Орлин Борисов. Дипломатическо и консулско право. С. 2011.
6. Александър Драгиев. Международна отговорност за вредни последици, възникващи от действия, незабранени от международното право. Годишник на БСУ, т. XVII, 2007.
7. Александър Драгиев. Действителност на резервите към международните договори. Годишник на БСУ, т. XIX, 2008.
8. Александър Драгиев. Правомерност на употребата на сила според практиката на Международния съд на ООН. Годишник на БСУ, т. XXI, 2009.

Август 2011